

HILJAINEN VIERAS

AKSELI
HEIKKILÄ
WSOY

Akseli Heikkilä

HILJAINEN VIERAS

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Tekijä kiittää Jenny ja Antti Wihurin rahastoa,
WSOY:n kirjallisuussäätiötä ja Taiteen edistämiskeskusta
saamastaan tuesta.

© AKSELI HEIKKILÄ JA WSOY 2022
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-47748-9
PAINETTU EU:SSA

*»Kummaan paikkaan itsesi karkotit,
syyttä syyllisten seuduille.
Raskaisiin taloihin pesit, kirkuviin huoneisiin.»*

A.W. YRJÄNÄ (CMX): *Palvelemaan konetta*

*»Se kulkee edellä ja minä näen sen liepeet.
Ja menee se sitten vaikka kuoleman portista,
minun on mentävä perässä.»*

LEENA KROHN: *Don Quijote ja muita kaupunkilaisia*

»Onko tämä kuolleen unta vai elävän painajaista?»

JANNE HOLMSTRÖM: *Kauan sitten hukunut*

PROLOGI

Kolme koputusta

Sinä päivänä menin Korpikumpuun salaa. Pakkasin reppuun muutaman lelun ja pari purkkia jogurttia ja join lasillisen mehua. Varmistin, etteivät isä tai äiti huomaa. Korpikumpu oli aina kiehtonut minua, mutta en saanut koskaan mennä sinne omin päin. Äiti ja isä omistivat talon ja tontin, mutta en saanut käydä edes pihalla. Asukkaiden piti antaa olla rauhassa. Isä puhui aina yksityisyydestä. En vielä tuolloin oikeastaan tiennyt mitä se tarkoitti.

Äiti lepäsi, koska hänen sisällään kasvava pikkuveljeni uuvutti hänet. Isä sahasi puita liiterissä. En saanut mennä liiteriin, sillä hän sohi moottorisahan kanssa ympäriinsä kypärä ja kuulosuojaimet päässään. Isän nimi oli Henrik. Minusta se oli aika kuninkaallinen nimi. Äitini Mirja-nimessä ei sen sijaan ollut mitään majesteetillista, mutta kun hän nukkui päiväunensa yläkerrassa, sohvalla jyrkkien portaiden päässä, hän oli kuin kuningatar tornissaan.

Tuskin meni päivääkään, ettei hän käsenyt minua olemaan varovainen portaissa. Milloin juoksin niissä liian lujaa tai roikuin kaiteessa holtittomasti. Siispä kun saha pärisi ja kuningatar kuorsasi, oli oikea hetki lähteä.

Kävelin valtatieen laitaa ojanpientareella. Autot suhahtivat ohitseni kuin suuret ammuksiset.

Olin käynyt Korpikummun pihalla ainoastaan auton kyydissä ja silloinkin vain istunut paikallani voissä kiinni, kun isä jutteli vuokralaisen kanssa jostain tylsästä. Katselin vanhaa päärakennusta. Se oli kuin iltasatujen mystinen kartano, jonka lattiat narahtelivat ja vintti oli täynnä aarteita. Pihan laitaan istutetun tiheän kuusikon puut olivat jyllhiä, ehkä vähän pelottaviakin, mutta punainen leikkimökki vaikutti rauhalliselta turvapaikalta, jonne voisin unohtua kokonaiseksi päiväksi kirjojen ja lelujen kanssa.

Aikuisena perisin Korpikummun, tai ainakin osan siitä, mutta jo tuolloin ymmärsin etäisesti, että jokin taika paikasta häviäisi vuosien myötä.

Kun pääsin perille, Korpikummun piha oli täynnä autoja ja mustiin pukeutuneita aikuisia. Kuljin vaivihkaa lähemmäs taloa kuusikon läpi ja jäin puiden suojaan tarkkailemaan. Aikuiset itkivät ja lapset näyttivät eksyneiltä. Laskin repun selästäni, tunsin valtavaa pettymystä. Olin ollut hautajaisissa aikaisemminkin. Tyllis-tyin kuoliaaksi kirkossa, seisoin haudan reunalla ja palelin, maistoin lusikallisen mautonta kalakeittoa muistotilaisuudessa. En vielä silloin osannut itkeä mummoni kuolemaa. Ei isäkään itkenyt, äitikin aika vähän. Hautajaiset olivat ankea, pahanmakuinen juhla. Korpikummun pihalla tunnelma oli kuitenkin erilainen. Aikuiset olivat toistensa kopioita, sysimustia varjoja, joiden helmoissa lapset roikkuivat. Piha oli täynnä aavemaisia kas-

voja, enkä ollut koskaan nähnyt niin paljon kyyneleitä aikuisten silmissä.

»Arkku on kaunis, mutta silti niin väärä», kuulin jonkun vaikeroivan. Huomasin valkoisen arkun keskellä pihaa. Se oli kaunis ja surullinen kuin siipiensä suojaan käpertynyt joutsen. Piha oli laaja ja ahdistava, mutta arkku mitättömän kokonsa vuoksi kiehtova ja jännittävä. Astuin esille kuusten seasta ja kävelin määrätteisesti hohhtavan valkoista puuta kohti. Kosketin arkun kantta ja ymmärsin sen kuuluvan lapselle, ehkä jopa minua nuoremmalle.

Sen enempää ajattelematta painoin pääni arkkua vasten. Tunsin sileän puun korvallani. Kuuntelin hiljaisuutta. Puristin käden nyrkkiin ja hetken mielijohhteesta koputin valkoista puuta kolme kertaa.

Sydämeni jyskytti valkoisen kannen yllä, kunnes kuulin vaimean kopahduksen. Jähmetyin paikalleni. Yksi sydämenlyönti jäi välistä, ehkä kaksi.

»Hei, pois sieltä! Mitä kummaa sinä siellä teet?» joku huusi, ja kaikkien aikuisten tuhruiset silmät kääntyivät arkkua kohti.

»Kenenkäs tyttö tuo on», joku toinen kysyi.

Yksi lapsista osoitti minua sormella, kiharatukkainen tyttö lyhyen matkan päässä alkoi itkeä. Katselin kalpeita ja väsyneitä kasvoja. Jotkut vanhemmista kävelivät minua kohti. En liikahtanut vieläkkään, en juossut karakuun. Pidin korvani puupintaa vasten. Ihmiset ympärilläni olivat merkityksettömiä. Lopulta joku aikuisista tarttui minuun.

»Leikki arkun päällä perkele! Kenen kakara?»

Lapset olivat kaikki kummissaan, nauroivat tai itkivät. Muutamalla oli sormi suussaan. Minut talutettiin pois.

»Missä sinun äiti on? Entä isä?» Kaikki olivat hysteerisiä ja järkyttyneitä ja puhuivat aivan vääristä asioista. Kukaan ei kuunnellut, kun yritin kertoa jotain tärkeää.

»Asutko Kiviniemessä? Onko sinun vanhemmat täällä?»

Yksikään hautajaisvieras ei uskonut, kun selitin, että koputukseeni oli vastattu.

OSA I

Rajakyltti

I

ISÄN SILMÄT ovat uupuneet tuntikausia kestäneestä keskiviivan tuijottamisesta. Hän on istunut koko matkan ratin takana, vaikka meidän piti välillä vaihtaa kuskia. Tuomas nukkuu edelleen takapenkillä ja näyttää suurelta lapselta. Ohitamme Kiviniemen rajakyltin ja tuntuu kuin jokin ravistelisi minua.

Täällä minä nyt sitten jälleen olen, niin monen vuoden jälkeen, vaikka ei koskaan enää pitänyt.

Ensimmäinen ajatus: *on päästävä pois*. Toinen: *pakko oli palata*.

Ja vielä kolmas: *tänne ei tarvitse jäädä...*

Vilkaisen vaistomaisesti taakseni. Olivatko rajakyltin rautatangot vääntyneet ja tauluosa vinossa? Jokin on tainnut osua siihen vauhdilla ja kovaa.

»Noh, miltä tuntuu palata kotiseudulle?»

Reagoin isän kysymykseen nytkäyttämällä hartioiden välinpitämättömästi. Valehtelen hänelle kehollani, koska sanat paljastaisivat minut. Tuntuu samalta kuin vierailisin onnettomuuspaikalla ja hautajaisissa yhtä aikaa. Isä hiljentää vauhtia taajama-alueen rajoitusten mukaiseksi. Muutto Kiviniemeen on fiksuin

ratkaisu tässä tilanteessa, olemme Tuomaksen kanssa toisillemme perustelleet. Käytännöllinen ja taloudellinen. Tuomas sai täältä töitä nopeasti, ja minulla olisi vihdoin rauhaa kirjoittaa toinen kirjani valmiiksi. Saamme ainakin aluksi asua ilmaiseksi Korpikumussa. Ei ole vielä edes toukokuu, mutta kylässä näyttäisi talvi alkavan uudelleen ensi yönä.

Menneisyyteni avautuu eteeni kuin rivi maalattuja tauluja. En ole pelkästään lapsuuteni maisemissa, olen siirtynyt takaisin menneeseen, seitsemäntoista vuotta ajassa taaksepäin. Näen isoja taloja, joiden pienet ikkunat on peitetty verhoilla. Kankaiden väleistä kajastaa himmeää valoa. Ilta on jo pitkällä, eikä yhdelläkään pihalla näy elämää. Tuomas on Kiviniemessä ensimmäistä kertaa. Ajatus ahdistaa ja kiehtoo yhtä aikaa. Hän on kasvanut ja elänyt koko ikänsä Helsingissä. Hänen perheensä oli vierailut Tuomaksen isovanhempien luona maaseudulla jossain lähikunnassa, silloin kun Tuomas oli vielä pieni. Toivon, että hänen trendikkään romanttiset unelmansa maalaisidyllistä eivät romahda kertarysäyksellä käytännön elämän edessä. Iltaan kääntyvä pieni kylä ei anna vastaanottavaista ensivaikutelmaa.

»Miksi rajakyltti oli vinossa?» kysyn.

Isä tuijottaa eteensä vakavana. Hän kyllä kuuli kysymykseni, mutta ei jostain syystä halua vastata. Muistan hyvin, kun rajakyltti pystytettiin. Se oli kylän ylpeydenaihe, todennäköisesti jo nyt kuolleen paikallisen taiteilijan suunnittelema. Kylttiin on piirretty

vanha puukirkko, kaistale hautausmaata, kylän viertä virtaava joki ja muutama kalastaja harvaan asutetulla rannalla.

»Yksi poika ajoi sitä päin mopolla ja kuoli», isä vastaa yhtäkkiä tunteettomasti. Hän olisi yhtä hyvin voinut puhua säästä. Näen taustapeilistä Tuomaksen heräilevän. Hän venyttelee käsiään ja urisee kuin eläin. Uni alkaa kadota silmistä. Tuomaksen toimittajavaisto ilmeisesti aktivoitui.

»Kuka poika?» kysyn.

Isä huokaisee ja pitää katseen tiukasti maantien keskiviivassa.

»Paikallisen perheen vesa, alaikäinen vielä, surullinen tapaus kuten muutkin vastaavat. Et sinä Oona heitä tunne.»

Isä selvittää teennäisesti kurkkuaan, vaikka tuskin sitä edes hiertää.

Lähestymme Korpikummun risteystä. Isä laittaa vilkun nakuttamaan aivan liian aikaisin. Käännyimme loivaan ylämäkeen, jonka laelta tie kääntyy kohti määränpäätä. Isä on niin vakava, että voisi kuvitella yhden matkustajan kuolleen automatkamme aikana. Edessä kohoo junaradasta varoittava valopylväs ja sojottavat puomit. Tasoristeyksessä ei ollut valoja silloin kun vielä asuin täällä. Äiti ja isä ovat minulle niistä kyllä maininneet. Suljen silmäni ja hengitän syvään. *Siitä kaikesta on niin pitkä aika, vuosia toisensa perään. Se oli onnettomuus. Se ei ollut minun syyni. Kyydissäni oli vain liikaa huonoa onnea.*

Ylitämme rautatiekiskot. Kuoleman kynnyksellä tömäh-tää renkaiden alla. Pidän silmät suljettuina. Pieni töyssy tuntuu tavarajunan törmäykseltä auton kylkeen.

Syyllisyys on seurannut minua pitkin päivää. Jo ennen pitkää ajomatkaa sama viheliäinen tunne on kaarrellut ympärilläni nälkäisenä korppikotkana ja odottanut jo valmiiksi uupuneen saaliin lopul-lista luhistumista. En uskalla avata silmiäni. Pelkään, että auto on katollaan ojanpientareella, juna jarrut-taa äänekkäästi kiskoilla ja minä olen ainoa eloonjää-nyt. Pidän silmät kiinni vielä silloinkin, kun isä toteaa käheästi, että olemme perillä.

2

»ÄLÄ MENE vielä sisälle, kurkista korkeintaan oven-raosta», sanon.

Tuomas katsoo minua vakavana. Hän tietää, että isäni haluaa astua taloon meistä ensimmäisenä. Sei-somme päärakennuksen portailla ja katselemme pihaa. Korpikumpuun vievää pihatietä reunustaa molem-min puolin sankka kuusikko, jonka puut ovat kas-vaneet ylettömän korkeiksi ja rungot turhan vantte-riksi. Pihapiiri on laaja, mutta tunnen ahtaanpaikan-kammosa.

Minun on nyt kyettävä mieltämään vanha talo kodiksi, vaikka se on melkein ylitysepääsemättömän vaikeaa. Joudumme muuttamaan tänne, sillä omistus-

asuntomme paloi maan tasalle. Näen mielessäni palaneen huoneiston rauniot. 49 neliötä tuhkaa, hiiltä ja noeksi muuttunutta arkea.

»Nätti leikkipaikka», Tuomas sanoo ja hymyilee ironisesti. Oikealla on rähjäntynyt leikkimökki.

Ajan nyrkki on hakannut lapsille suunniteltua pientä rakennusta kuin vanhaa säkkiä. Ikkunat ovat osittain rikki ja portaat vinossa. Rapistuva hökkeli ei oikein sovi muutoin hyvin huolletulle pihalle. Ehkä vanhempani olisivat pitäneet leikkimökin paremmassa kunnossa, jos uskaltaisivat toivoa lapsenlapsia.

»Edellinen vuokralainen piti sitä koirankoppina. Tosi pahapäinen ja vihainen eläin, luonnevikainen rakki», isä sanoo, kun huomaa tuijotukseni. »Sillä taisi olla päihdeongelma. Siis vuokralaisella. Tai jotain muuta vikaa päässä kuitenkin», isä jatkaa. Mökin ovi on hiukan raollaan.

»Päärakennus on sentään kaunis, vähän kuin vanhus juuri ennen kuolemaa», Tuomas jatkaa.

Tuhahdan huvittuneena hänen päätökselleen ja melodramaattisuudelleen.

Isä laskee kämmenelleni uuden kodin avaimet. Väliaikainen muutos tuntuu lopulliselta. Olen aina ajatellut, ettei minkään elämänvaiheen tarvitse olla pysyvä. Paikkakuntaa voi vaihtaa, kerrostalokaksion voi myydä ja kihlauksen purkaa ja avioliitto saa päättyä eroon. Avaimet kädessäni tuntuvat yhtäkkiä lukitsevan lopullisesti raskaita lukkoja, vaikka en ole sovit-
tanut niitä vielä yhteenkään oveen.

»Olipa onni, että emme ehtineet etsiä uusia vuokralaisia. Nämä 1800-luvun talot ovat aika suosittuja tietyn porukan keskuudessa myös täällä...»

Isän ajatus vaikuttaa jäävän kesken. Hetken odotan sanoille jatkoa. Isä katsoo kuitenkin vain vaiti Korpikummun katonrajaan, vintin mustan ikkunan suuntaan. Puristan avainten kylmää metallia kämmentäni vasten.

Mitä helvettiä minä täällä teen?

En haluaisi tätä, ja juuri tähän olen ryhtymässä.

Toivon, että koko tämä tilanne olisi jo ohitse, voisimme Tuomaksen kanssa ihastella esimerkillisellä tavalla säilynyttä vanhaa taloa vaadittavan vartin verran ja lähteä takaisin kaupunkiin.

Asetan avaimen lukkoon. Minusta tuntuu, etten aukaise ovea, vaan lukitsen itseni johonkin tuntemattomaan. Minä olen jo kerran lähtenyt täältä. Ihminen ei parane vanhetessaan, enkä usko rakennusten tai kylien olevan poikkeuksia.

3

TALO HAISEE HISTORIALLE.

Puiset vaateripustimet killuvat tyhjinä eteisen naulakossa. Hattuhylly roikkuu hieman. Vanha lankapuhelin on edelleen kiinni seinässä. Mahtaisikohan luurista kuulua yhä kohinaa, jos sen nostaisi paikaltaan? Vessan raollaan oleva ovi paljastaa tummansiniset kaa-

kelit ja vanhanaikaisen hanan. Saniteettitila on rakennettu eteiseen varmaan joskus sotien jälkeen. Vihreän eteisjakkaran maali halkeilee.

Isä esittelee taloa eikä haluakaan peitellä ylpeyttä äänessään. Talo on juuri putsattu, voimakas pesunesteen tuoksu kirvelee silmissä. Huoneet ovat tuulettamisesta viileät, mutta vanhan talon haju puskee kuitenkin kemiallisen raikkauden läpi.

Olohuoneessa valaisin levittää lempeää kajoa, mutta kaikki, mitä sen kermainen sävy koskettaa, on raskasta ja leppymätöntä. Tilaa hallitsee mahonkipöytä, joka jököttää nurkassa sohvan vieressä kuin kaikkien tuntema salaisuus. Sohva on jyrkevää koristeltua puuta ja sen päällä lojuu vanhoja sohvatyynyjä.

Jokainen huonekalu tuntuu vieraalta. Tuomas sulkee minut intohimottomaan syleilyyn. Olemme pariskunta, mutta kosketus viestii lähinnä ystävydestä. Halaus tuntuu huolenpidolta. Olen siirtänyt eroa eteenpäin jo niin kauan, että se on karannut ulottuviltani. Tein aikanaan täysin tietoisin päätöksen jäädä yhteen hänen kanssaan, vaikka minulle suoraan tyrkytettiin mahdollisuutta lähteä. Kai se oli rakkautta.

Katselen vanhaa ryijyä seinällä. Se muistuttaa jonkin tuntemattoman ja ihmiselle vaarallisen muinaiseläimen nyljettyä turkkia. Tarkemmin katsottuna rumasta koristeesta löytää kuvioita, jotka voisivat muistuttaa joutsenia ja epämääräisiä kukkia. Tuosta pitää päästä eroon.

»Olette kyllä pitäneet talosta todella hyvää huolta», Tuomas mielistelee. Hän puhuu isälleni kuin olisi vihdoinkin saanut viiden minuutin audienssin suuryrityksen toimitusjohtajalta.

»Noh, olemme säännöllisesti kunnostaneet taloa», isä kuittaa välinpitämättömästi.

Tuomas voi saada Henrikiltä isällistä huomiota, mutta tiedän, että hädän hetkellä vain omalla verellä on väliä isäni maailmassa.

Rakastan isää yli kaiken, mutta viime vuosina olemme jakaneet ainoastaan yhteiset geenit. Emme me tunne toisiamme. Isä on minulle oikeastaan vain vanhemmuuden hatara luonnos.

Isä ja Tuomas jäävät ihmettelemään lattialistoja, minä jatkan kierrosta omin päin.

Astun takaisin eteiseen ja harkitsematon ajatus välähtää mielessäni sihisevänä kuiskauksena. Hetken minusta tuntuu kuin joku muu ajattelisi puolestani. Avaan vessan viereisen huoneen oven enkä saa ajatusta mielestäni. *Nämä seinät tuntevat minut.*

4

TÄHÄN TILAAN haluan pystyttää kirjoitushuoneen. Kulunut työpöytä jököttää ikkunan edessä ja vaikuttaa melkein pä mittatilaustyöltä. Huoneesta on suora näköyhteys taseisteykseen ja juuri niin pitää ollakin. Olen täällä menneisyyttäni varten ja kohtaan sen kir-

Kaikki se, mille annat elämän, ei kuulu sinulle.

Kun Oonan ja Tuomaksen koti kaupungissa palaa asuinkelvottomaksi, he joutuvat muuttamaan Oonan perheen vanhaan sukukartanoon maaseudulle. Ympärillä levittäytyy pohjoinen muuttotappiokunta, jossa kaikki poistumat eivät ole luonnollisia, näin kuiskitaan.

Pian Oona huomaa olevansa raskaana, vaikka sen ei pitäisi olla mahdollista. Mutta onko lapsi sittenkään hänen? Voiko minnekään paeta, jos omassa kehossa kummittelee?

Hiljainen vieras on kauhuromaani ja kummistutarina, se on kertomus menneisyydestä joka ottaa omansa keinoja kaihtamatta.

9 789510 477489

978-951-0-47748-9

84.2